

Vec C-140/20

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

25. marec 2020

Vnútroštátny súd:

Supreme Court

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

25. marec 2020

Žalobca:

G.D.

Žalovaní:

The Commissioner of the Garda Síochána

Minister for Communications, Energy and Natural Resources

Attorney General

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania

Toto konanie sa týka právneho režimu zavedeného v Írsku Communications (Retention of Data) Act 2011 [zákon z roku 2011 o komunikáciách (uchovávanie údajov)], ktorý upravuje uchovávanie a prístup k metaúdajom telekomunikácií vnútroštátnymi orgánmi Írska a najmä írskou políciou („An Garda Síochána“) pri odhaľovaní, vyšetrovaní a stíhaní závažných trestných činov.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Je Communications (Retention of Data) Act 2011 [zákon z roku 2011 o komunikáciách (uchovávanie údajov)], najmä jeho článok 6 ods. 1, v rozpore s článkom 15 ods. 1 smernice 2002/58/ES?

Položené prejudiciálne otázky

1. Je všeobecný/univerzálny systém uchovávania údajov – aj keď podlieha prísnyim obmedzeniam v oblasti uchovávania a prístupu – sám osebe v rozpore s ustanoveniami článku 15 smernice 2002/58/ES, ako sú vykladané s ohľadom na Chartu?
2. Môže vnútroštátny súd v rámci preskúmania prípadnej nezlučiteľnosti s právom Únie vnútroštátneho opatrenia implementovaného podľa smernice 2006/24/ES, ktoré ustanovuje všeobecný systém uchovávania údajov (ktorý podlieha potrebnej prísnej kontrole uchovávania a/alebo prístupu), a najmä v rámci preskúmania primeranosti takéhoto režimu, zohľadniť skutočnosť, že poskytovatelia služieb môžu legálne uchovávať údaje na svoje vlastné obchodné účely a údaje môžu byť uchovávané z dôvodov národnej bezpečnosti, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti smernice 2002/58/ES?
3. Aké kritériá má vnútroštátny súd uplatniť v rámci posudzovania zlučiteľnosti vnútroštátneho opatrenia o prístupe k uchovávaným údajom s právom Únie, a najmä s Chartou, pri skúmaní, či takýto systém prístupu stanovuje požadované predbežné nezávislé preskúmanie, ktoré stanovil Súdny dvor vo svojej judikatúre? Môže v tejto súvislosti vnútroštátny súd v rámci takéhoto posúdenia vziať do úvahy existenciu následného súdneho alebo nezávislého preskúmania?
4. Je vnútroštátny súd v každom prípade povinný vyhlásiť vnútroštátne opatrenie za nezlučiteľné s článkom 15 smernice 2002/58/ES, ak vnútroštátne opatrenie stanovuje všeobecný systém uchovávania údajov na účely boja proti závažnej trestnej činnosti a ak vnútroštátny súd na základe všetkých dostupných

dôkazov dospel k záveru, že takéto uchovávanie je nevyhnutné a zároveň potrebné na dosiahnutie cieľa boja proti závažnej trestnej činnosti?

5. Ak je vnútroštátny súd povinný rozhodnúť, že vnútroštátne opatrenie je nezlučiteľné s článkom 15 smernice 2002/58/ES vykladaným v spojení s Chartou, je oprávnený obmedziť časové účinky každého rozhodnutia v tomto zmysle, pokiaľ dospeje k záveru, že ak by tak neurobil, došlo by k „chaosu a poškodeniu všeobecného záujmu, ktoré z toho vyplývajú“ [v súlade s prístupom, ktorý sa uplatňuje napríklad vo veci R (Národná rada pre občianske slobody)/Secretary of State for Home Department a Secretary of State for Foreign Affairs [2018] EWHC 975, v bode 46)?

6. Môže byť vnútroštátny súd, ktorý má rozhodnúť o nezlučiteľnosti vnútroštátnej právnej úpravy s článkom 15 smernice 2002/58/ES a/alebo vylúčiť uplatnenie tejto právnej úpravy a/alebo vyhlásiť, že uplatnením takejto právnej úpravy došlo k porušeniu práv osoby podliehajúcej súdnej právomoci, či už v rámci konania začatého s cieľom podporiť tvrdenie o prípustnosti dôkazov v rámci trestného konania alebo inak, oprávnený zamietnuť takýto návrh v súvislosti s údajmi uchovávanými podľa vnútroštátneho ustanovenia prijatého na základe povinnosti uvedenej v článku 288 ZFEÚ verne zaviesť do vnútroštátneho práva ustanovenia smernice alebo obmedziť účinky takéhoto rozhodnutia na obdobie po vyhlásení neplatnosti smernice 2006/24/ES, o ktorom rozhodol Súdny dvor Európskej únie 8. apríla 2014?

Uvedené ustanovenia práva Únie

Zmluva o Európskej únii, články 5 ods. 4 a 6 ods. 1, ako aj protokol č. 21.

Charta základných práv Európskej únie, články 7, 8 a 52 ods. 1.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (Ú. v. ES L 281, 1995, s. 31; Mim. vyd. 13/015, s. 355)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002, týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) (Ú. v. ES L 201, 2002, s. 37; Mim. vyd. 13/029, s. 514)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/24/ES z 15. marca 2006 o uchovávaní údajov vytvorených alebo spracovaných v súvislosti s poskytovaním verejne dostupných elektronických komunikačných služieb alebo verejných komunikačných sietí a o zmene a doplnení smernice 2002/58/ES (Ú. v. EÚ L 105, 2006, s. 54)

Rozsudok z 10. februára 2009 vo veci Írsko/Parlament a Rada, Vec C-301/06, ECLI:EU:C:2009:68

Rozsudok z 26. novembra 2009 vo veci Komisia/Írsko, Vec C-202/09, ECLI:EU:C:2009:736

Rozsudok z 8. apríla 2014 vo veci Digital Rights Ireland Limited/Minister for Communications, Marine and Natural Resources & i. a Kärntner Landesregierung a i., spojené veci C-293/12 a C-594/12, ECLI:EU:C:2014:238

Rozsudok z 21. decembra 2016 vo veci Tele2 Sverige AB v Post- och telestyrelsen a Secretary of State for the Home Department/Tom Watson a i., spojené veci C-203/15 a C-698/15, ECLI:EU:C:2016:970

Uvedené vnútroštátne predpisy

Zákon z roku 2011 o komunikáciách (uchovávanie údajov) (ďalej len „zákon z roku 2011“).

Communications (Retention of Data) Act 2011 [zákon z roku 2011 o komunikáciách (uchovávanie údajov)] bol prijatý s výslovným cieľom vykonať smernicu z roku 2006. Článok 3 zákona ukladá všetkým poskytovateľom služieb povinnosť uchovávať počas dvoch rokov „údaje o pevnej a mobilnej telefónnej sieti“. Ide o údaje, ktoré umožňujú identifikovať zdroj, určenie, dátum a čas začiatku a konca komunikácie, druh dotknutej komunikácie, ako aj druh a geografickú polohu použitého komunikačného zariadenia. Obsah komunikácie nepatrí pod tento typ údajov.

Uchovávané údaje sa môžu sprístupniť na základe žiadosti o sprístupnenie. Článok 6 zákona z roku 2011 stanovuje podmienky, za ktorých možno podať žiadosť o sprístupnenie a odsek 1 stanovuje, že člen An Garda Síochána (národná polícia), ktorý nemá nižšiu hodnosť ako vedúci policajný dôstojník, môže podať žiadosť o sprístupnenie, ak zistí, že sa údaje vyžadujú najmä na predchádzanie, odhaľovanie, vyšetrovanie alebo stíhanie závažného trestného činu. „Závažný trestný čin“ je trestný čin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 5 rokov alebo viac, ako aj ostatné trestné činy uvedené v prílohe 1 zákona.

Medzi mechanizmy dohľadu stanovené zákonom z roku 2011 patria postupy vybavovania sťažností stanovené v článku 10 tohto zákona a povinnosti „povereného sudcu“ stanovené v článku 12, ktorý je zodpovedný za kontrolu fungovania ustanovení tohto zákona.

V oblasti vnútornej politiky vedúci An Garda Síochána, komisár Gardy, rozhodol, že žiadosti o sprístupnenie údajov týkajúcich sa telefonických hovorov podané podľa zákona z roku 2011 musia byť predmetom centralizovaného spracovania len jediným vedúcim policajným dôstojníkom. Vyšetrujúci policajný dôstojník zodpovedný za zverejnenie údajov bol vedúci bezpečnostnej a informačnej sekcie An Garda Síochána a práve táto osoba rozhoduje v poslednom stupni o zaslaní žiadosti o sprístupnenie poskytovateľom komunikačných služieb podľa ustanovení zákona z roku 2011. Malá nezávislá jednotka známa pod názvom

Telecommunications Liaison Unit (ďalej len „TLU“) bola vytvorená s cieľom podporiť prácu vyšetrojúceho policajného dôstojníka a pôsobiť ako jediné kontaktné miesto s poskytovateľmi služieb.

V čase rozhodujúcim pre toto vyšetrovanie museli byť všetky žiadosti o sprístupnenie schválené v prvom rade policajným dôstojníkom (alebo inšpektorom majúcim toto oprávnenie) a následne boli zaslané na účely ich spracovania prostredníctvom TLU. Vyšetrovatelia mali v žiadosti uviesť dostatočne presné informácie na to, aby umožnili prijatie informovaného rozhodnutia, a mať na pamäti, že vedúci policajný dôstojník môže mať povinnosť odôvodniť rozhodnutie neskôr v súdnom konaní alebo pred povereným sudcom High Court (Vyšší súd, Írsko). TLU a vyšetrojúci vedúci policajný dôstojník majú povinnosť overiť zákonnosť, proporcionalitu a nevyhnutnosť žiadostí o zverejnenie, ktoré podávajú členovia An Garda Síochána. Žiadosti, o ktorých sa rozhodlo, že nie sú v súlade s požiadavkami zákona alebo interných protokolov Garda, boli vrátené na účely objasnenia alebo poskytnutia doplňujúcich informácií. Podľa memoranda o porozumení prijatého v máji 2011 poskytovatelia služieb nespracúvajú žiadosti o údaje týkajúce sa hovorov, ktoré týmto procesom neprešli. TLU tiež podlieha kontrole Data Protection Commissioner (komisár pre ochranu osobných údajov, Írsko).

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 V marci 2015 bol žalobca (ďalej len „G.D.“) odsúdený porotou za vraždu pani O’H. na trest odňatia slobody na doživotie. Svoju vinu vždy popieral. Proti tomuto odsúdeniu podal G.D. odvolanie, o ktorom rozhoduje írsky Court of Appeal (odvolací súd, Írsko). Na pojednávaní G.D. bezúspešne napadol prípustnosť niektorých dôkazov obžaloby založených na uchovávaných telefónnych údajoch.
- 2 V súčasnosti prebieha zároveň aj občianskoprávne konanie, ktoré inicioval G.D. a v ktorom napáda niektoré ustanovenia zákona z roku 2011, na základe ktorých boli dané telefónne metaúdaje uchovávané a sprístupnené. Navrhuje, aby sa príslušné zákonné ustanovenie vyhlásilo za neplatné, pretože v rámci odvolania smerujúceho proti jeho odsúdeniu tvrdí, že dôkaz založený na telefónnych údajoch nemal byť v konaní pripustený, v dôsledku čoho jeho vina nebola jasne preukázaná. Žalovaní (ďalej len „štát“) navrhujú, aby bola platnosť tejto právnej úpravy potvrdená.
- 3 Rozhodnutím zo 6. decembra 2018, Dwyer v. komisár An Garda Síochána a i. [2018] IEHC 685, High Court (Vyšší súd) vyhovel návrhu G.D. na vyhlásenie, že článok 6 ods. 1 písm. a) zákona z roku 2011 nie je v súlade s článkom 15 ods. 1 smernice 2002/58/ES v spojení s článkami 7, 8 a 52 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.
- 4 Štát podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko), ktorý podal tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.

- 5 Supreme Court (Najvyšší súd) konštatoval, že si je vedomý toho, že odhaľovanie určitých kategórií závažných trestných činov, ako aj stíhanie týchto trestných činov je čoraz viac ovplyvnené dôkazmi, ako sú tie, ktoré boli predložené v trestnom konaní začatému proti G.D. Na základe skúseností Supreme Court (Najvyšší súd) boli niektoré z týchto prípadov vyriešené len vďaka dostupnosti takého typu údajov, ako sú tie, ktorých sa týka toto konanie.
- 6 Supreme Court (Najvyšší súd) uviedol, že takéto prípady často zahŕňajú závažné trestné činy proti ženám, deťom a iným zraniteľným osobám a že bez dôkazu takého typu, o aký ide v prejednávanej veci, by nebolo možné odhaliť alebo stíhať páchateľa. Ako Supreme Court (Najvyšší súd) poznamenal, samotná telefónna služba sa totiž používa na psychickú manipuláciu alebo iné zneužívanie zraniteľných osôb.
- 7 Supreme Court (Najvyšší súd) zdôrazňuje, že prístup nie je možný k tomu, čo nebolo uchované. Ak by nebolo možné všeobecné uchovávanie metaúdajov, bez ohľadu na rozsah režimu prístupu, viedlo by to k tomu, že mnoho z týchto závažných trestných činov by nebolo odhalených alebo úspešne stíhaných.
- 8 Supreme Court (Najvyšší súd) konštatoval tieto skutočnosti:
 - i) iné formy uchovávania údajov, či už geografickým zameraním alebo iným spôsobom, by boli neúčinné na dosiahnutie cieľov prevencie, vyšetrovania, odhaľovania a stíhania aspoň určitých druhov závažných trestných činov a tiež by mohli viesť k možnému porušeniu iných práv jednotlivca;
 - ii) cieľ uchovávania údajov akýmkoľvek reštriktívnejším spôsobom ako je všeobecný režim uchovávania údajov, na ktorý sa vzťahujú nevyhnutné záruky, je nefunkčný; a
 - iii) ciele predchádzania, vyšetrovania, odhaľovania a stíhania závažných trestných činov by boli v prípade neexistencie všeobecného režimu uchovávania údajov do veľkej miery ohrozené.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 9 Žalobca tvrdí, že článok 6 ods. 1 písm. a) zákona z roku 2011, podľa ktorého boli telefonické metaúdaje uchovávané a sprístupnené a uznané ako dôkazy v trestnom konaní vedenom proti nemu, je neplatný, pretože je nezlučiteľný s článkom 15 ods. 1 smernice 2002/58.
- 10 Tvrdí, že všeobecné uchovávanie údajov je neprípustné bez ohľadu na záruky platné v oblasti prístupu k týmto údajom. Okrem toho tvrdí, že režim prístupu stanovuje nedostatočnú samostatnú ochranu proti nenáležitému prístupu k údajom. Tvrdí, že tieto záruky stanovené zákonom z roku 2011 sú minimálne a že táto právna úprava nestanovuje jasné a presné pravidlá určujúce, za akých okolností a podmienok musia poskytovatelia služieb poskytnúť vnútroštátnym orgánom

prístup k údajom, ako to vyžaduje Súdny dvor Európskej únie. Predovšetkým existujúci systém potvrdzovania vlastných žiadostí o sprístupnenie údajov, ktorý uplatňuje An Garda Síochána, nespĺňa požiadavku predložiť žiadosti o sprístupnenie údajov na predchádzajúce preskúmanie, ktoré má vykonať buď súd, alebo nezávislý správny orgán, ako je stanovené v bode 120 rozsudku vo veci Tele2 Sverige.

- 11 Žalovníci (štát) tvrdia, že táto právna úprava je platná. Tvrdia, že na určenie, či právny režim primerane chráni práva na rešpektovanie súkromia, je potrebné uplatniť celkové posúdenie.
- 12 Žalovníci tvrdia, že zákon z roku 2011 stanovil podrobný rámec upravujúci prístup k uchovávaným údajom. Okrem toho štát tvrdí, že TLU, ktorá je funkčne nezávislá od An Garda Síochána, pri výkone svojich úloh spĺňa požiadavku „nezávislého správneho orgánu“, ktorý vykonáva preskúmanie žiadostí o sprístupnenie *ex ante*, a že tento systém je posilnený ďalšími úrovňami súdneho dohľadu prostredníctvom povereného sudcu, stanoveného postupu pre vybavovanie sťažností a súdneho preskúmania.
- 13 Žalovníci okrem toho tvrdia, že ak sa nakoniec rozhodne, že zákon z roku 2011 je nezlučiteľný s právom Únie, akékoľvek časové účinky rozhodnutia súdu môžu pôsobiť len do budúcnosti. Tvrdia, že je to vhodné za výnimočných okolností, o aké ide v tejto veci, keďže v čase sprístupnenia údajov relevantných vo veci samej na konci roka 2013 bol štát podľa práva Únie povinný vykonať ustanovenia smernice z roku 2006 a zachovať taký systém uchovávania údajov, aký stanovuje zákon z roku 2011. Okrem toho štát tvrdí, že je to primerané za okolností, kedy by vyhlásenie o nezlučiteľnosti bez akéhokoľvek obmedzenia jeho účinku malo významné dôsledky pre vyšetrowanie a stíhanie závažných trestných činov v Írsku, vo vzťahu k osobám, ktoré boli stíhané a odsúdené, ako aj pre prebiehajúce vyšetrowania a trestné stíhanie.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 14 Cieľom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania je získať spresnenie požiadaviek práva Únie týkajúcich sa uchovávania údajov na účely boja proti závažnej trestnej činnosti, ako aj nevyhnutných záruk, ktoré musia upravovať prístup k týmto údajom, vzhľadom na právomoc členského štátu v otázkach trestnej činnosti. Vnútroštátny súd sa tiež pýta na rozsah a časové účinky deklaratorného rozhodnutia, ktoré by za okolností prejednávanej veci mohlo byť prípadne vydané.
- 15 Supreme Court (Najvyšší súd) uvádza, že zákon z roku 2011 stanovoval uchovávanie všetkých metaúdajov, na ktoré sa vzťahoval, ako to bolo v danom čase požadované v zmysle práva Únie. No ak je, ako tvrdí G.D., všeobecné uchovávanie ako také neprípustné, potom je zákon z roku 2011 nezlučiteľný s právom Únie. Naopak, ak sa má uplatňovať širší prístup, ako tvrdí štát, bude potrebné preskúmať ciele režimu ako celok, okolnosti, za ktorých je prístup

povolený, a určiť, či zákon z roku 2011 predstavuje primeraný zásah do práv na rešpektovanie súkromia zaručených právom Únie a Chartou.

- 16 Supreme Court (Najvyšší súd) uznáva, že otázka prípustnosti dôkazov v trestnom konaní spadá do pôsobnosti vnútroštátneho práva. Otázka platnosti niektorých častí zákona z roku 2011 je však otázkou, ktorú možno položiť v rámci občianskoprávneho konania. Okrem toho otázka prípustnosti dôkazov musí byť sama osebe posúdená s ohľadom na prípadné konštatovanie neplatnosti a jeho presnú povahu, rozsah, dôvodnosť, pôsobnosť a časové účinky.
- 17 Za týchto okolností považuje tento súd za potrebné položiť Súdnemu dvoru Európskej únie vyššie uvedené otázky.